

Horitzó 2030

Maig 2023

SOLUCIONS METROPOLITANES PER ALS REPTES GLOBALS

Redacció

Oriol Illa
Clelia Colombo

Continguts, disseny i compaginació

The Social Vim Collective

Revisió lingüística

Oficina de Gestió Editorial, AMB

Fotografies

Bancs d'imatges: AMB, Pexels i Unsplash
© de les fotografies, els seus autors

Impressió

Printmakers

DL B 12402-2023

Barcelona, maig 2023

1.

Les àrees metropolitanes en el context de les agendes globals

Actualment, coexisteixen dues megatendències mundials que s'interrelacionen i que estan estretament vinculades: la **urbanització**, que implica que cada vegada hi ha més persones que viuen en ciutats, i la **metropolitanització**, derivada del creixement de les ciutats, que fa que s'integrin i es formin metròpolis que superen els límits administratius de la ciutat.

El creixement accelerat de les àrees urbanes genera una expansió cap a les zones periurbanes que connecten amb ciutats i pobles adjacents, **formant així aglomeracions urbanes amb fluxos interdependents entre si que exigeixen una nova manera de governar i planificar amb abast metropolità per tal de donar resposta a les necessitats de la ciutadania**. Segons el Pla estratègic 2020-2023 d'ONU-Hàbitat, d'aquí a trenta anys dos terços de la població viuran en zones urbanes i el 90 % del creixement urbà es produirà en regions menys desenvolupades, com l'Àsia oriental, l'Àsia meridional i l'Àfrica subsahariana.

Perquè aquests processos d'urbanització es facin de manera sostenible i amb el mínim impacte ambiental i social, és fonamental la consecució dels objectius mundials de desenvolupament que s'expressen en la Nova Agenda Urbana i en l'Agenda 2030. Les ciutats i les metròpolis s'enfronten a desafiaments com el canvi climàtic, el desenvolupament i la consecució de millors condicions de vida per als grups més desfavorits, en un context de creixement ràpid que sovint va acompanyat de manca de planificació, de gestió i de recursos per fer-ho d'una manera endreçada i que genera a la vegada l'aparició d'assentaments informals i un augment de les desigualtats entre territoris, amb el risc que aquesta circumstància debiliti la cohesió social. Així doncs, les grans metròpolis d'arreu del món afronten reptes vinculats a l'exclusió social, la pobresa i les desigualtats en els seus territoris.

2015

La Conferència de les Parts (COP 21) de les Nacions Unides sobre el canvi climàtic adopta l'**Acord de París** per combatre el canvi climàtic i impulsar mesures i inversions per a un futur baix en emissions de carboni, resiliència i sostenible.

L'**Assemblea General de les Nacions Unides** adopta l'**Agenda 2030** per al desenvolupament sostenible, que reconeix l'erradicació de la pobresa com a principal repte per assolir el desenvolupament sostenible i estableix 17 objectius d'àmbit econòmic, social i ambiental.

ONU-Hàbitat impulsa la **Declaració de Montreal** sobre àrees metropolitanes, que contribueix al desenvolupament urbà sostenible recollit en l'**Agenda 2030**, i reconeix la importància de les àrees metropolitanes per a la seva consecució. Recull les transformacions necessàries per construir metròpolis solidàries, inclusives i respectuoses amb la biodiversitat i el patrimoni natural, cultural i paisatgístic, i integra demandes com el dret a la ciutat, la governança metropolitana, un finançament just o el reconeixement de la diversitat.

2016

La conferència de les Nacions Unides Hàbitat III aprova a Quito la **Nova Agenda Urbana**, que planteja un canvi de paradigma basat en la ciència de les ciutats i estableix estàndards i principis per a la planificació, la construcció, el desenvolupament, la gestió i la millora de les àrees urbanes, d'acord amb els reptes i els desafiaments polítics, socials, econòmics i ambientals.

2018

L'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB) recull el mandat institucional, moral i ètic de la Nova Agenda Urbana i celebra a Barcelona el **congrés internacional Post-Hàbitat III**, dedicat a analitzar els reptes futurs de les metròpolis.

2020

Se celebra a Abu Dhabi el **World Urban Forum X**, conferència biennal sobre urbanització sostenible convocada pel Programa de les Nacions Unides per als Assentaments Humans (ONU-Hàbitat). Durant la conferència es defineix una estratègia conjunta entre l'AMB i ONU-Hàbitat, que dona lloc al **Memoràndum d'entesa** signat entre aquesta agència de les Nacions Unides i l'AMB.

2022

L'AMB organitza el **congrés internacional MetroSolutions**, en el qual es presenten i es debaten possibles solucions que diferents metròpolis d'arreu del món estan donant a les grans amenaces i reptes als quals s'enfronten. El congrés constitueix l'inici d'un nou horitzó, més ambiciós, en què les àrees metropolitanes han de ser capaces de construir les complicitats necessàries i definir estratègies conjuntes i polítiques metropolitanes que ens apropin als objectius que plantegen les agendes globals. D'aquesta manera, podran esdevenir actors polítics que estiguin al servei de la ciutadania per arribar a assolir els objectius de la Nova Agenda Urbana.

Horitzó 2030

Quan falten pocs anys per a l'**Horitzó 2030**, l'Àrea d'Internacional i Cooperació de l'AMB segueix treballant en el debat, la definició, la caracterització, la identificació i la transferència de solucions metropolitanes de gestió i d'acció, que ens apropin als objectius que plantegen les agendes globals, per fer que el món sigui més just econòmicament, més equitatiu socialment i sostenible ambientalment.

La metròpolis contínua, en la qual sovint conviuen diferents municipis o fins i tot territoris transnacionals, agrega complexitat a l'aplicació de solucions compartides i sostenibles, però té també la capacitat de donar resposta als reptes globals a partir de la creació i el modelatge de solucions locals d'intervenció. El creixement de les metròpolis pot tenir un efecte catalitzador i d'oportunitat per impulsar canvis transversals si tenim en compte que les ciutats aporten el 80 % del producte interior brut (PIB) mundial i que, per tant, són per naturalesa *hubs* de coneixement, innovació i inversió. També són punts de trobada de comunitats i agents diversos, fet que facilita l'activació de noves formes de cooperació i la creació d'aliances transformadores i prolífiques. Aquests avantatges permeten reescriure les dinàmiques de les metròpolis i els vincles entre les persones que hi viuen per fer-les progressar i augmentar-ne el benestar. Així, l'abast metropolità esdevé el camp idoni per activar i formular solucions als grans reptes globals actuals com la desigualtat i la pobresa, la prosperitat compartida, l'acció climàtica o la prevenció de les crisis i la resposta a aquestes crisis, de manera que s'avanci cap a la consecució dels objectius de les agendes globals.

En aquest context, les solucions metropolitanes es presenten com uns instruments útils i necessaris que han de permetre assolir els objectius plantejats, en el termini establert i en la forma escaient. Són solucions urbanes innovadores amb base empírica, que han de ser normatives, operacionals, sistematitzades, adaptades a les condicions locals i que han de contribuir al respecte i l'exercici dels drets humans, especialment dels grups més desafavorits, les dones, els joves i els grups marginats. Així es desprèn i s'ha anat configurant en les agendes globals de desenvolupament.

2.

El moment de les solucions metropolitanes: instruments imprescindibles en la transformació i el desenvolupament urbà sostenible

Les metròpolis s'enfronten a escenaris incerts, noves necessitats i preguntes complexes i canviants a les quals cal donar resposta i trobar solucions. La crisi sanitària derivada de la pandèmia de la COVID-19, els efectes de la guerra, les desigualtats socials i l'emergència climàtica són símptomes que alerten que cal tenir presents noves prioritats, com la sobirania alimentària o la sobirania energètica.

Les solucions metropolitanes són estratègies conjuntes i polítiques metropolitanes integrals i integradores que configuren respostes innovadores dedicades a abordar els grans desafiaments metropolitans i les necessitats ciutadanes relacionats amb els objectius que plantegen les agendes globals de desenvolupament. Aborden reptes com la governança i la legitimitat democràtica; la gestió eficient i el bon govern; l'ús de les tecnologies; l'acció climàtica; la inclusió social, de gènere i de les diversitats; la informalitat (econòmica, laboral, d'habitatges); la planificació de la ciutat; l'urbanisme; la resiliència i la innovació; les dades i els indicadors; la comunicació; el futur de les metròpolis, o la transferència de coneixement i de bones pràctiques entre unes metròpolis i altres.

Característiques de les solucions metropolitananes

CONNECTADES

Estan connectades a la política i als plans metropolitanans (siguin de caràcter governamental, és a dir, plans de mandat, o bé sectorials, com poden ser els plans d'acció climàtica, els plans urbanístics o els programes socials, per exemple).

MULTIDIMENSIONALS

Són multidimensionals i tracten realitats complexes, que inclouen simultàniament aspectes socials, econòmics, comunitaris, de sostenibilitat o digitals, entre d'altres.

MULTIACTOR

Són multiactor, és a dir, apleguen els diversos agents públics, privats i sense ànim de lucre del territori.

MULTINIVELL

Són multinivell, és a dir, impliquen diferents nivells de govern.

INNOVADORES

Tenen caràcter innovador.

SOSTENIBLES

Estan inspirades en els reptes de les agendes globals de desenvolupament i hi donen resposta.

TRANSFORMADORES

Contribueixen a la construcció urbana.

HÍBRIDES

Combinen uns tipus d'accions que resulten de la suma d'infraestructures i programes.

AVALUABLES

Són avaluables per al conjunt de la població i el conjunt dels territoris (són inclusives per a persones i per a ciutats).

PARTICIPATIVES

Estan construïdes idealment amb la participació de la ciutadania i dels principals agents.

TRANSFERIBLES

Són adaptables i transferibles a altres metròpolis.

Tipus de solucions metropolitanes

Des d'una perspectiva de l'impacte que tenen sobre el territori i els mecanismes de governança que hi actuen, les solucions metropolitanes poden ser de **gestió** o d'**acció**.

SOLUCIONS DE GESTIÓ

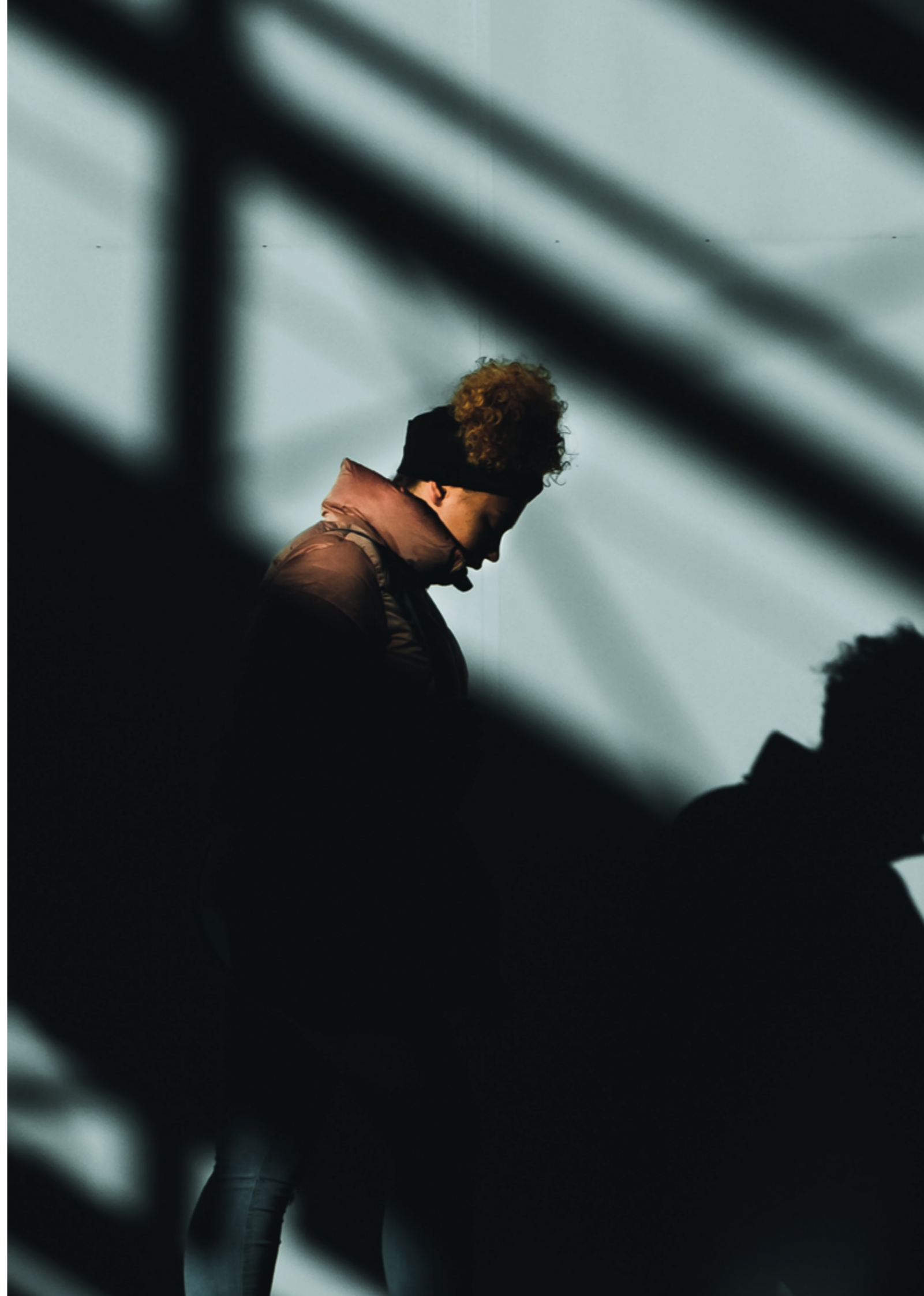
Estan orientades a la millora dels instruments que fan possible la gestió i la fan més transparent, més eficaç i més eficient.

SOLUCIONS D'ACCIÓ

Impliquen el desenvolupament de polítiques públiques sectorials i permeten assolir els objectius de sostenibilitat de la Nova Agenda Urbana i de l'Agenda 2030.

SOLUCIONS MIXTES

Inclouen solucions d'acció i de gestió en una de sola perquè plantegen una acció sobre el territori alhora que obliguen a la creació de consorcis entre socis diversos del sector públic i del sector privat.

Solucions de gestió

Les solucions de gestió tenen a veure amb la millora dels instruments de gestió metropolitana. En faciliten l'eficàcia i l'eficiència, la fan més transparent i milloren la sostenibilitat dels recursos públics. Tenen un impacte indirecte en el benestar de la ciutadania i estan relacionades amb la millora de la governança, la legitimitat democràtica, la gestió eficient, el bon govern, la institucionalització, els marcs legals, la transparència, la rendició de comptes, la planificació, la participació, la comunicació o el futur de les metròpolis.

La millora de la gestió metropolitana permet reduir la dispersió local i fomentar la col·laboració o la integració entre els diferents ens locals, establint una nova manera d'impulsar i activar iniciatives i polítiques públiques que aconseguixin l'objectiu que persegueixen. Aquestes solucions comporten un canvi organitzatiu i operacional que promou la participació amb l'impuls d'estratègies ascendents (bottom-up) i amb la reorganització administrativa, que implica la col·laboració i la cooperació de diferents perfils, departaments i municipalitats, la creació d'equips multidisciplinaris i la provisió de solucions que posin la ciutadania al centre.

D'altra banda, comporten la millora de les dades i els indicadors metropolitans, que han de permetre monitorar i comparar diferents metròpolis i a la vegada facilitar la formulació de polítiques públiques i serveis metropolitans que donin resposta a les necessitats de tota la població.

+ SISTEMA DE DISTRICTES DE CURA DE BOGOTÀ

És un sistema d'innovació social a Bogotà que ofereix serveis a les famílies perquè aprenguin a reduir i redistribuir entre homes i dones el treball domèstic i de cura no remunerat, evitant la reproducció dels estereotips en les criatures. Està format per 11 centres ubicats en diferents zones de la ciutat, principalment habitades per població vulnerable. Els centres presten a les dones serveis gratuïts i activitats formatives, d'oci o esport, incloent-hi programes especials per acabar l'educació primària o secundària, així com formació ocupacional. A la vegada, s'ofereix atenció i cura per part de professionals a menors de cinc anys, persones amb discapacitat o persones grans perquè les dones puguin tenir accés a l'educació i les oportunitats d'ocupació i puguin reprendre els seus projectes de vida. La capital colombiana ha compartit aquesta experiència amb els governs de Monterrey (Mèxic), República Dominicana, Xile i Argentina, entre d'altres.

Ubicació: Bogotà, Colòmbia.

+ PLA DE PROTECCIÓ DEL PARC NATURAL DE LA SERRA DE COLLSEROLA

Pla especial de protecció del medi natural i del paisatge del Parc Natural de la Serra de Collserola (PEPNat) té per objectiu garantir la màxima protecció i conservació d'un espai natural de gran rellevància. Redactat i tramitat en un marc de governança i de consens molt ampli amb participació de totes les entitats del territori (Generalitat de Catalunya, Àrea Metropolitana de Barcelona, Diputació de Barcelona, Consorci del Parc Natural de la Serra de Collserola i els nou ajuntaments amb territori al parc), el va aprovar el 2021 el Govern de la Generalitat de Catalunya. Aquest pla ordena i regula els usos i les activitats del parc d'acord amb els objectius de protecció, conservació i millora del patrimoni natural i dels valors geològics, biològics, ecològics, paisatgístics, etnològics, agrícoles i culturals d'aquest espai natural de protecció especial, i té com a eix vertebrador i transversal una estratègia ecològica basada en la millora de la biodiversitat i la potenciació dels serveis ecosistèmics.

Ubicació: Àrea metropolitana de Barcelona, Espanya.

+ GOVERNANÇA METROPOLITANA A LA REGIÓ DE STUTTGART

La Verband Region Stuttgart està composta per 179 municipis, incloent-hi la ciutat de Stuttgart. Es va crear l'any 1994 arran de la legislació aprovada per l'estat de Baden-Württemberg. La direcció política recau en l'assemblea regional, un parlament regional elegit per elecció directa, únic a Baden-Württemberg i considerat un model a seguir pel que fa a la governança metropolitana. Els seus membres, entre 80 i 96, tenen un mandat democràtic fort i objectius polítics fonamentals per al desenvolupament metropolità. Té competències en mobilitat, transports, ordenació integral del territori i desenvolupament econòmic. Opera diversos coprogrames de finançament per iniciar el desenvolupament sostenible en estreta col·laboració amb les entitats locals. També dona suport als municipis en les tasques d'ordenació del territori i una àmplia gamma de dades, anàlisis i previsions estratègiques. Cooperava estretament amb universitats i instituts de recerca per dur a terme investigacions i projectes pilot en l'àmbit de la mobilitat, el desenvolupament sostenible, el canvi climàtic i l'adaptació al canvi climàtic, també en estreta col·laboració amb les empreses locals i la societat civil.

Ubicació: Regió de Stuttgart, Alemanya.

+ HUB INTERNACIONAL DE L'HIDROGEN DE LA REGIÓ METROPOLITANA D'AMSTERDAM

Aposta per l'hidrogen verd (hidrogen lliure d'emissions de carboni en la seva producció) de la Regió Metropolitana d'Amsterdam i l'àrea del canal del mar del Nord per complir amb els objectius climàtics de neutralitat de carboni i circularitat fixats per al 2030 i el 2050, a partir de la construcció de noves cadenes de valor sostenibles com ara l'acer verd i els combustibles nets per a l'aviació i la navegació. Comporta la creació d'un *hub* d'hidrogen verd a partir de l'augment de la seva producció amb energia sostenible provinent de granges eòliques marines i la seva connexió a la xarxa nacional d'hidrogen, amb l'objectiu que pugui esdevenir en les properes dècades un centre internacional d'hidrogen.

S'ha impulsat amb la col·laboració d'actors públics i privats relacionats amb la indústria, els ports i el transport internacional, així com l'economia circular, l'electroquímica i l'electròlisi, els operadors de xarxes per a la infraestructura energètica subterrània i les institucions científiques.

Ubicació: Regió Metropolitana d'Amsterdam, Països Baixos.

+ HABITATGE METRÒPOLIS BARCELONA

Habitatge Metròpolis Barcelona (HMB) és l'operador metropolità d'habitatge de lloguer assequible impulsat conjuntament per l'AMB, l'Ajuntament de Barcelona i un soci privat. És una experiència pionera de col·laboració publicoprivada per a la producció d'habitatge assequible de lloguer, en el qual el soci privat treballa en un context de lucre inferior al de mercat i comparteix guanys en peu d'igualtat amb els socis públics. Persegueix una cooperació publicoprivada institucional, en la qual s'implica el sector immobiliari privat amb inversions d'impacte social que satisfan objectius d'interès públic i la funció social de l'habitatge. En els pròxims anys es construiran almenys 4.500 habitatges protegits de lloguer assequible per sota del preu de mercat, la meitat a Barcelona ciutat i l'altra meitat a la resta de municipis de l'àrea metropolitana, amb una aportació d'un capital social de més de 103 milions d'euros. L'operador haurà de garantir la qualitat ambiental i la sostenibilitat dels projectes, amb criteris d'estalvi energètic, així com l'impuls de la innovació i de processos de producció industrials. Els projectes hauran de fomentar la qualitat arquitectònica, l'accessibilitat universal i la flexibilitat dels usos en l'habitatge, així com garantir espais comunitaris i exteriors de qualitat.

Ubicació: Àrea metropolitana de Barcelona, Espanya.

Solucions d'acció

Les solucions d'acció tenen a veure amb el desenvolupament de polítiques públiques sectorials i amb la seva sostenibilitat, per això tenen un impacte directe en la ciutadania i permeten assolir els objectius de la Nova Agenda Urbana i de l'Agenda 2030, relacionats amb la sostenibilitat ambiental, la sostenibilitat social i la sostenibilitat econòmica. Són solucions relacionades amb la innovació social; la transformació digital a través de l'ús de les tecnologies i del desenvolupament de les ciutats intel·ligents; la transformació verda; la inclusió social, de gènere i de diversitats; la informalitat; la planificació de la ciutat; l'urbanisme, i la resiliència.

La **innovació social** permet oferir solucions que produeixin millors resultats que les solucions existents o l'*statu quo*, en termes d'eficiència i eficàcia. El potencial de la innovació social s'incrementa encara més gràcies a la transformació digital i al creixent ventall de solucions innovadores disponibles basades en les tecnologies de la informació i la comunicació. La innovació i la digitalització faciliten la millora de l'accessibilitat, l'impacte, l'adaptabilitat a les necessitats del territori i la consecució dels objectius de les polítiques públiques i les agendes internacionals.

D'altra banda, la **transformació verda** de les metròpolis potencia solucions que permeten millorar la qualitat de vida de la seva ciutadania a la vegada que respecten el medi ambient, a través d'estratègies d'infraestructura verda, eficiència energètica, emissió i tractament de residus, consum d'aigua i foment de la qualitat de l'aire.

Les solucions d'**inclusió social** permeten abordar reptes d'iniquitat, de respecte als drets humans i de respecte dels diversos interessos i necessitats de la ciutadania, així com reptes d'informalitat econòmica, d'habitatge, laboral o de mobilitat, que està relacionada molt sovint amb la vulneració de drets i amb la pobresa de les persones a les quals afecta.

Les solucions de **planificació urbanística** es concreten en solucions relacionades amb l'ús del sòl, la construcció i les activitats socials dels municipis i les comunitats, així com amb la rehabilitació i la regeneració de l'espai urbà adaptant els criteris constructius, la qualificació constructiva i les infraestructures obsoletes a les noves necessitats socials.

Finalment, les solucions de **resiliència urbana** estan dedicades a la recuperació dels sistemes ecosocials urbans de les crisis a les quals es veuen confrontats –situacions d'emergència degudes al canvi climàtic (sequeres, tempestes,

inundacions, huracans, etc.), conflictes bèl·lics o altres tipus d'emergències socials–, mantenint-ne i reforçant-ne les funcionalitats: satisfer les necessitats bàsiques essencials de la ciutadania (accés a aire de qualitat, disponibilitat d'aliment, accés a l'habitatge i accés a l'energia), proporcionar oportunitats de progrés i repartir aquestes oportunitats de manera equitativa per fomentar la cohesió social.

+ MOBILITAT I GÈNERE: UN ENFOCAMENT PER GARANTIR ELS DRETS DE LES DONES I LES NENES

Es tracta d'un projecte d'anàlisi, reflexió i acció sobre les polítiques i les estratègies de mobilitat des de la perspectiva de gènere i de diversitats, que contribueix a garantir el dret a la mobilitat de les dones i les persones que pateixen més discriminacions a l'àrea metropolitana de Maputo. Impulsat per l'Ajuntament de Maputo, l'Agència Metropolitana de Transports de Maputo, Arquitectura sense Fronteres i l'AMB. A partir d'un diagnòstic en profunditat de la mobilitat de les dones, s'elabora una campanya de sensibilització contra l'assetjament sexual al transport públic i les parades d'autobús, dissenyada amb les diverses institucions i entitats implicades en el projecte. S'identifiquen les prioritats que s'hauran de treballar i s'organitza formacions sobre mobilitat i gènere dirigides als equips de conducció i de cobrament del transport col·lectiu.

Ubicació: Gran Maputo, Moçambic.

+ REGENERACIÓ URBANA DE L'ESPai FLUVIAL DEL RIU CHEONGGYECHEON

Es tracta de la intervenció i la remodelació urbana de l'espai fluvial del riu Cheonggyecheon, que travessa el centre de Seül i sobre el qual s'havia construït una autopista molt congestionada i que causava una mala qualitat de l'aire. Aquesta regeneració urbana ha portat beneficis econòmics, socials i ambientals per a la ciutat i els seus habitants. Implica l'enderrocament de l'autopista, la neteja del curs de l'aigua, la construcció d'un parc lineal de 400 hectàrees i la construcció de xarxes de vies per a vianants per connectar ambdues ribes del riu amb les instal·lacions culturals properes. Per implementar el projecte, el Govern Metropolità de Seül va establir diverses organitzacions amb missions i responsabilitats definides: el centre de control del projecte de restauració de l'espai fluvial del riu Cheonggyecheon per a la gerència i la coordinació general del projecte; el grup d'investigació per a la restauració del riu Cheonggyecheon i per a la preparació del pla de renovació urbana; i el comitè ciutadà del projecte de restauració del riu Cheonggyecheon, canal oficial per recollir les opinions i les inquietuds de la ciutadania respecte d'aquest projecte i per resoldre conflictes entre el Govern Metropolità de Seül i les associacions empresarials locals, que va intervenir en qüestions de desplaçament de les empreses de petita escala.

Ubicació: Seül, Corea del Sud.

+ URBANISME VERD A RIAD

És un projecte de creació d'infraestructura verda a Riad, que té un dels percentatges més baixos d'espais verds per capita de la regió i un urbanisme marcat per la manca de caminabilitat accentuada pel clima local. Té l'objectiu de mitigar el dèficit d'espai públic respectuós amb el clima mitjançant la provisió de camins i la reurbanització de carrers d'acord amb les necessitats dels vianants. Consisteix a plantar més de 7,5 milions d'arbres en 3.330 jardins de barri, 43 parcs, 9.000 mesquites, 6.000 escoles, 64 universitats, 390 centres sanitaris i 1.670 equipaments públics de Riad. La plantació d'arbres es farà també en 16.400 quilòmetres de carrers i carreteres, 2.000 aparcaments, 1.100 quilòmetres de cinturons verds, 175.000 solars buits i 272 quilòmetres de valls. El projecte contribueix a la Saudi Green Initiative, que té com a objectiu establir més de 541 quilòmetres quadrats d'espai verd per al 2030.

Ubicació: Riad, Aràbia Saudita.

+ ENFORTIMENT DE L'ESTABILITAT SOCIAL I LA RESILIÈNCIA DE LES COMUNITATS JORDANES VULNERABLES I DELS REFUGIATS SIRIANS CONTRA LES INUNDACIONS SOBTADES

Aquest és un enfocament integrat per abordar les necessitats urgents derivades de les inundacions sobtades i altres riscos relacionats amb el clima, impulsat per ONU-Hàbitat Jordània i el municipi del Gran Amman. S'inicia amb l'elaboració d'una avaluació del risc d'inundació i de mapes del risc d'inundació del centre d'Amman, que identifica 120 punts d'inundació per a actuacions d'emergència. S'hi implica les comunitats i les institucions a partir d'eines innovadores com l'eina de planificació d'accions per a la resiliència de la ciutat, la creació de capacitats, la formació professional i iniciatives de conscienciació. Aquest fet estableix la responsabilitat compartida de totes les parts interessades en l'adaptació i la mitigació proactiva de l'impacte dels riscos i els desastres. A partir d'aquests estudis i de la participació de les parts interessades, s'implementen projectes pilot de sistemes de drenatge urbà sostenible. Aquests inclouen el triangle verd d'Al-Zohour, els sistemes de captació d'aigua i els jardins pluvials domèstics, que constitueixen solucions verdes sostenibles, reproduïbles i escalables per reduir l'impacte de les inundacions sobtades, alhora que aborden les necessitats d'escassetat d'aigua com a inversió a llarg termini.

Ubicació: Gran Amman, Jordània.

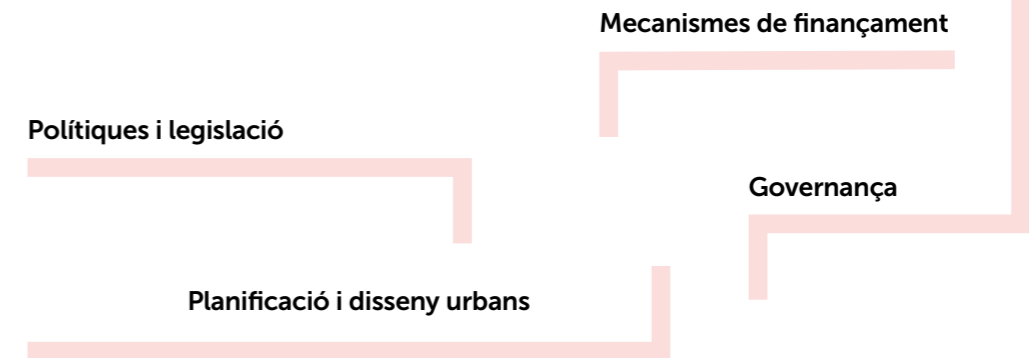
+ NANOTEN-AQM, MONITORATGE DE LA QUALITAT DE L'AIRE

És un projecte de monitoratge de la qualitat de l'aire que permet establir accions de millora de la qualitat de l'aire o accions de protecció de la salut, en cas que sigui necessari. Impulsat pel Consell Superior d'Investigacions Científiques i l'Institut de Tecnologies Físiques i de la Informació, compta amb la participació de l'AMB i diverses universitats, governs regionals i centres d'investigació. Desenvolupa i implanta nanosensors de gas de baix cost que proporcionen dades massives, fiables i en temps real a la regió sud-europea. Les dades s'integren en una plataforma transnacional que s'implementa a escala regional, subregional i local, contribuint així al desenvolupament de plans d'acció conjunta, compromisos polítics i estratègies de finançament i a la creació de xarxes entre les parts interessades tant públiques com privades.

Ubicació: Espanya, França, Portugal.

Motors de canvi

ONU-Hàbitat identifica **quatre motors de canvi** relacionats amb la Nova Agenda Urbana i amb les solucions per assolir-la. Treballen de manera conjunta i s'interrelacionen per prestar serveis i implementar solucions metropolitanes que condueixin al canvi i a l'obtenció dels resultats perseguits.

POLÍTIQUES I LEGISLACIÓ

Per a la consecució d'un desenvolupament urbà sostenible i integrat, calen polítiques urbanes fortes i que estiguin situades al centre de la formulació de polítiques sectorials econòmiques, socials o espacials. Aquestes polítiques esdevenen instruments destacats per a l'assignació de recursos a les ciutats i les metròpolis, la correcció de les desigualtats socials i la discriminació, i el foment de sinergies entre les dinàmiques de desenvolupament i les d'urbanització.

Cal un marc jurídic clar, transparent i amb visió de futur per al desenvolupament urbà, que estableixi normes i sistemes de reglamentació que articulin les necessitats existents amb els recursos i les capacitats; en el cas que ens ocupa, entre els reptes recollits a les agendes globals i el disseny i la implementació de solucions metropolitanes. Per tant, cal que inclogui consideracions d'equitat entre territoris, gèneres i grups socials per reduir la pobresa i fomentar la prosperitat compartida. D'altra banda, cal que reforci l'acció climàtica i la millora del medi urbà per prevenir les possibles crisis urbanes i donar-hi resposta.

El desenvolupament d'una solució metropolitana és un full de ruta viu que posa de manifest les limitacions que sorgeixen des del punt de vista operatiu i legal en la gestió administrativa i política de metròpolis que engloben diverses ciutats o territoris transfronterers amb institucions formals o inexistents i gestions diverses. Una de les fites que afronten té a veure amb la identificació d'aquests buits legals o operatius que en condicionen l'èxit potencial. És per

això que, més enllà de la identificació de reptes i de recursos, és important establir les oportunitats i les limitacions dels marcs normatius i legals que operen en un territori i valorar la necessitat de generar acords o de modificar polítiques públiques per tal de fer possible les solucions o donar-hi continuïtat.

PLANIFICACIÓ I DISSENY URBANS

La planificació i el disseny urbans són eines participatives que permeten abordar i conciliar interessos diversos relacionats amb la urbanització, la forma i la funcionalitat de les ciutats. Com a motor de canvi per al desenvolupament sostenible, han de cercar el bé públic i adoptar un enfocament basat en els drets humans, que permeti optimitzar la dimensió urbana amb l'assoliment dels objectius de desenvolupament sostenible i la millora de la vida de les persones. Per garantir la urbanització sostenible, la planificació i el disseny urbans, s'han d'integrar en la governança urbana, que promou la democràcia local, la participació, la inclusió i la transparència.

La planificació ha de ser flexible i àgil i ha de considerar les oportunitats o els obstacles potencials que poden sorgir durant el procés. En aquest sentit, en molts contextos caldrà repensar o establir nous processos de treball i de relació amb una planificació que gestioni les solucions metropolitanes des dels interessos de la ciutadania i que tingui en consideració el repte de manera transversal i en l'àmbit metropolità.

GOVERNANÇA

Tal com va establir Lefevre, el concepte de governança està estretament lligat al procés d'obertura de l'acció pública a l'acció col·lectiva. En el procés de presa de decisions, es van integrant nous protagonistes en els debats, en les negociacions i, finalment, en les decisions a prendre relatives a la política pública. La governança comprèn les diverses formes en què les institucions públiques, els ens privats i la ciutadania participen en la presa de decisions. En aquest sentit, la **governança metropolitana implica l'articulació i la participació d'actors en la planificació, el disseny i la gestió dels assumptes de les ciutats i les metròpolis, així com dels processos que ens acosten al desenvolupament urbà sostenible: la innocuïtat amb el medi ambient, la participació, la responsabilitat, la transparència, l'eficàcia, l'equitat i la inclusió.**

Atesa la complexitat de les solucions metropolitanes, és important establir models de governança integral que sigui facilitadora i promotora de noves maneres de liderar i fer operatives les polítiques públiques i altres eines o estratègies associades. **Els models de governança àgils, flexibles i**

democràtics permeten avançar en el disseny i la gestió de solucions metropolitanes, amb l'objectiu de donar resposta als reptes recollits per les agendes globals.

La millora de la governança requereix un marc institucional coordinat i transparent que permeti la participació de les parts interessades i que estableixi els mecanismes de control i de rendiment de comptes que facilitin els objectius de desenvolupament sostenible. Tanmateix, hi ha una bretxa global en la gestió metropolitana: el 85 % de les de regions metropolitanes del món no disposen d'un pla o una institució que gestioni i administri la seva realitat territorial i que faciliti la cooperació i la col·laboració entre municipis (Estat Global de les Metròpolis 2022, ONU-Hàbitat). Així, **en molts territoris la governança té un repte prioritari, que és l'activació d'estructures i institucions que permetin la implementació de projectes i mecanismes de gestió i finançament que facin possible l'impuls de solucions metropolitanes.**

MECANISMES DE FINANÇAMENT

Els mecanismes de finançament són un motor de canvi important per a les solucions metropolitanes, ja que representen la mobilització, la seqüenciació i l'ús eficaç, innovador i sostenible d'instruments i fonts de finançament per a la consecució dels seus objectius.

Cada vegada són més les ciutats i les metròpolis que opten per utilitzar un conjunt variat de marcs i instruments de finançament, que inclouen el finançament combinat, la inversió d'impacte o les aliances publicoprivades, entre d'altres. Emergeixen nous sistemes com els mecanismes de finançament centrats en la ciutat i els fons internacionals, que s'han d'usar d'acord amb criteris de propietat de la ciutat, aliança entre les parts interessades i millora de la rendició de comptes. Aquests sistemes faciliten la captació de fons en l'àmbit regional i transnacional i permeten l'obtenció de recursos econòmics per desenvolupar solucions innovadores que impliquin una aliança entre sectors, territoris o institucions.

Aquest engranatge, en què intervenen diferents actors, multiplica la potencialitat dels recursos –econòmics, de coneixement o humans–, a la vegada que promou una gestió o assignació de recursos més coherent, transparent i eficient. Així doncs, té efectes directes en el creixement econòmic i social de les metròpolis implicades en el procés de disseny, implementació o gestió de solucions metropolitanes i fa possible noves connexions que incentiven el valor afegit d'aquestes solucions.

3.

Recomanacions

Mantenir l'agilitat i la rapidesa de les metròpolis per adaptar-se i donar resposta a reptes globals com la crisi ambiental, les pandèmies, els conflictes i la transformació tecnològica.

Reconèixer l'escala metropolitana en l'impuls i l'adopció de solucions de gestió i d'acció que ens acostin a la consecució dels objectius de les agendes globals. La sostenibilitat social, econòmica i mediambiental implica necessàriament reconèixer i enfortir la governança, la planificació, el finançament i les polítiques i la legislació en l'àmbit metropolitana.

Donar suport a les solucions metropolitanes en les oportunitats que ofereixen les zones urbanes mateixes quant al coneixement, el desenvolupament de capacitats (*capacity building*) i la innovació, rendibilitzant i promovent les sinergies entre els diversos actors que hi operen.

Posar a l'avantguarda del desenvolupament urbà i la prestació d'infraestructures els enfocaments centrats en les persones.

Impulsar estratègies ascendents (*bottom-up*) per a la prospecció, l'assaig i la descoberta de maneres d'intervenció innovadores que incorporin la ciutadania o altres actors del territori, quan sigui possible i convenient. Cal integrar les iniciatives comunitàries, associatives i també privades amb aquelles que provenen de l'Administració pública per tal de fomentar la transparència i la legitimitat de les solucions i rendibilitzar i fer factible el desenvolupament urbà sostenible.

Facilitar un canvi de cultura en els governs locals en relació amb els processos de treball i la creació d'equips capaços de liderar, implementar i comunicar l'impacte de les solucions metropolitanes. Sovint, la resposta efectiva a necessitats o crisis emergents en zones urbanes es produeix gràcies al colideratge, a una gestió nodrida per la visió de diferents actors i per la solidaritat col·lectiva. Així, es generen marcs operatius que transcendeixen les tradicionals esferes administratives i de gestió, generant una comprensió de la complexitat de la metròpolis que va més enllà de les institucions, els agents o les delimitacions territorials.

Generar evidències i indicadors que permetin avaluar la pertinença i l'eficiència de les solucions metropolitanes, a la vegada que facilitin la transferència de coneixement i bones pràctiques entre unes metròpolis i les altres. La recopilació i l'anàlisi de dades amb una finalitat estratègica esdevenen clau per implementar noves solucions en el context de ciutats cada cop més intel·ligents, i permeten establir prioritats, segmentar la informació o generar anàlisis i avaluacions que contribueixen a l'elaboració de polítiques públiques. És important establir un marc d'indicadors rellevants, de qualitat i sostenibles, que estiguin alineats amb els objectius de desenvolupament sostenible i amb el monitoratge i la classificació de les solucions metropolitanes.

4.

Llista d'experts

Aquest document ha estat elaborat a partir de les contribucions de les persones següents, expertes en cada àmbit:

REPRESENTANTS ELECTES

- **Elisenda Alamany**, consellera de l'Àrea Metropolitana de Barcelona i regidora de l'Ajuntament de Barcelona
- **Denis Coderre**, exalcalde de Montreal (Canadà) i expresident de Metropolis
- **Hélène Dromain**, diputada i vicepresidenta de la Metròpolis de Lió (França)
- **Nicolás García**, governador de Cundinamarca (Colòmbia)
- **Giuseppe Grezzi**, tinent d'alcalde i regidor de Mobilitat Sostenible i Espai Públic de l'Ajuntament de València i president de l'Empresa Municipal de Transports de València (EMT)
- **Claudia López**, alcaldessa de Bogotà (Colòmbia)
- **Ernest Maragall**, vicepresident de l'Àrea d'Internacional i Cooperació de l'AMB
- **Rosa Suriñach**, regidora de l'Ajuntament de Barcelona i excoordinadora d'Associacions i Promoció Mundial al Centre de Resiliència Urbana d'ONU-Hàbitat

EXPERTS LOCALS I DE L'AMB

- **Oriol Barba**, director de MedCities
- **Corina Basnou**, investigadora del Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF) de la UAB
- **Lia Brum**, tècnica d'Investigació i Política a Metropolis
- **Joan Caba**, urbanista sènior a l'Àrea de Desenvolupament de Polítiques Urbanístiques de l'AMB
- **Josep Canals**, secretari general de MedCities
- **Laia Carbonell**, responsable de programes a l'Oficina d'Oportunitats de l'Ajuntament de Mataró
- **Toni Codina**, director i cofundador de la Fundació iSocial per a la innovació en l'acció social
- **Clelia Colombo**, cap de Prospectiva i Estratègia de l'Àrea d'Internacional i Cooperació de l'AMB

- **Carles Conill**, director de Serveis de Mobilitat Sostenible de l'AMB
- **Elena Costas**, economista i fundadora de KSNET
- **Cynthia Echave**, urbanista i coordinadora de projectes estratègics
- **Oriol Estela**, coordinador general del Pla Estratègic Metropolità de Barcelona (PEMB)
- **Agustí F. de Losada**, investigador sènior i director del programa Ciutats Globals del CIDOB
- **Ricard Gomà**, director de l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB)
- **Vicente Guallart**, arquitecte
- **Alexander Heichlinger**, fundador i director general de GovInsight
- **Oriol Illa**, director de l'Àrea d'Internacional i Cooperació de l'AMB
- **Silvia Llorente**, tècnica d'investigació i polítiques de Metropolis
- **Marc Martí**, cap de l'Àrea de Governança i Polítiques Públiques de l'IERMB
- **Oriol Nello**, professor de Geografia de la UAB, especialista en estudis urbans i ordenació del territori
- **Josep Maria Pascual**, director d'Estratègies de Qualitat Urbana
- **Aytor Naranjo**, director de negocis a Lobelia Earth
- **Maria Peix**, cap de Cooperació de l'Àrea d'Internacional i Cooperació de l'AMB
- **Ana Romero**, cap d'Emergència Climàtica i Educació Ambiental de l'Àrea d'Ecologia de l'AMB
- **Carlota Rosés**, tècnica de projectes internacionals de l'Àrea d'Internacional i Cooperació de l'AMB
- **Xavier Tiana**, cap de Relacions Internacionals de l'Àrea d'Internacional i Cooperació de l'AMB
- **Mariona Tomàs**, professora de Ciència Política de la Universitat de Barcelona, membre del Consell Assessor del Programa Ciutats Globals del CIDOB i comissària del Cicle de la Metròpoli Multinivell del Pla Estratègic Metropolità de Barcelona (Barcelona Demà)
- **Ramon M. Torra**, gerent de l'AMB
- **Lluís Torrens**, director d'Innovació Social de l'Àrea de Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI de l'Ajuntament de Barcelona

EXPERTS INTERNACIONALS

- **Alice Abreu**, metgessa i regidora de Salut i Acció Social de l'Ajuntament de Maputo (Moçambic)
- **Yaser Abunnasr**, professor associat d'Arquitectura del Paisatge i Planificació Ambiental de la Universitat Americana de Beirut (AUB) (Líban)
- **María José Avendaño**, directora de Medi Ambient de Ciutat de Guatemala (Guatemala)
- **Geoff Bickford**, director, fundador i consultor principal de Lively (Sud-àfrica)

- **Henk Bouwman**, secretari general de METREX (Països Baixos)
- **Meehwa Cho**, enginyera arquitectònica de la Universitat Hanyang (Seül) i de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona (ETSAB – UPC)
- **Ana Chubinidze**, fundadora i directora general d'Adalan AI (Alemanya)
- **Antonella Contin**, investigadora associada al Departament d'Arquitectura i Estudis Urbans de la Universitat Politècnica de Milà (Itàlia)
- **Giancarlo Cotella**, professor associat del Departament Interuniversitari d'Estudis i Planificació Urbana de la Universitat Politècnica de Milà (Itàlia)
- **Nuno F. da Cruz**, professor ajudant de recerca a LSE Cities (Regne Unit)
- **Katherine Eshel**, sotsdirectora de Planificació Climàtica i Mediambiental de Boston (EUA)
- **Rafael Forero**, enginyer expert en gestió de projectes d'ONU-Hàbitat
- **David Gómez**, director executiu de Transversal Think Tank (Mèxic)
- **Ramon Gras**, urbanista i investigador en ciència de les ciutats a la Universitat Harvard (EUA)
- **Gabriel Lanfranchi**, arquitecte i urbanista a Urbaplan (Suïssa)
- **Dennis M. Leach**, director de la Divisió de Transport del Departament de Serveis Mediambientals d'Arlington (Virgínia, EUA)
- **Paul Lecroart**, urbanista sènior de l'Agència de Planificació de la Regió Metropolitana de París (França)
- **Silva Magaia**, regidor d'Espai Públic de l'Ajuntament de Maputo (Moçambic)
- **Demetra McBride**, cap de l'Oficina de Sostenibilitat i Gestió Mediambiental d'Arlington (Virgínia, EUA)
- **José James de Rehemtula Nicols**, regidor de Mobilitat, Transport i Trànsit de l'Ajuntament de Maputo (Moçambic)
- **Waldir Ochoa**, director de LA Network (Colòmbia)
- **Isabel Parra**, Programa Global de Resiliència de les Ciutats (CRGP) d'ONU-Hàbitat (Països Baixos)
- **Ana Valéria Ribeiro**, directora de la Superintendència Executiva de Mobilitat Urbana de Belém (SEMOB), membre del Consell Estatal de Trànsit de l'Estat de Pará (CETTRAN/PA) i vicepresidenta de la Regió Nord del Fòrum Nacional de Secretaris i Directors Públics de Mobilitat Urbana (Brasil)
- **Tom Rye**, professor de Política de Transport a l'Escola Universitària de Molde (Noruega) i investigador principal del Grup de Mobilitat de l'Institut de Planificació Urbana (Eslovènia)
- **Sozvin Salih**, arquitecta, planificadora i assessora política del Programa Global de Resiliència de les Ciutats (CRGP) d'ONU-Hàbitat
- **Rashid Seedat**, director executiu de l'Observatori Ciutat-Regió de Gauteng (GCRO) (Sud-àfrica)
- **Marco Slavich**, tecnòleg a Area Science Park (Itàlia)
- **Paula Soto**, professora i investigadora del Departament de Sociologia de la Divisió de Ciències Socials i Humanitats de la Universitat Autònoma Metropolitana - Unitat Iztapalapa (Mèxic)
- **María del Pilar Téllez**, consultora de la Secció de Política, Legislació i Governança d'ONU-Hàbitat (Colòmbia)

- **Ivan Tosics**, director del Metropolitan Research Institute (Hongria)
- **Alejandra Trejo**, professora investigadora del Centro de Estudios Demográficos, Urbanos y Ambientales d'El Colegio (Mèxic)
- **Raf Tuts**, director de la Divisió de Solucions Globals d'ONU-Hàbitat (Kenya)
- **Cecilia Vaca**, assessora estratègica de la Fundació Bernard van Leer (Equador)
- **Paolo Veneri**, cap adjunt de la Divisió d'Anàlisi Econòmica, Dades i Estadístiques del Centre d'Emprenedoria, Pimes, Regions i Ciutats de l'OCDE (França)
- **Daniel Wrzosczyk**, director de l'Associació Metropòlis de Cracòvia (Polònia)
- **Karsten Zimmermann**, professor d'Ordenació del Territori de la Universitat Tècnica de Dortmund (Alemanya)

